

АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

січень 2026

ЩО ТАКЕ КОРУПЦІЯ?

- Корупція – це зловживання довіреною владою для тривалої вигоди.
  - Корупція – це зловживання публічною посадою для особистої вигоди.
  - Корупція – це поведінка посадових осіб державного сектора, як державних службовців, так і політиків, через яку вони самі або їхні близькі неправомірно і незаконно збагачуються внаслідок зловживання державними повноваженнями, що були їм надані.
- Корупція – це підкуп, продажність громадських і політичних діячів, посадових осіб, які використовують посаду, яку вони обіймають, з метою особистого збагачення.

ВИЗНАЧЕННЯ КОРУПЦІЇ

Законом України «Про запобігання корупції» 14 жовтня 2014 року **корупція** визначається як використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

У Законі України також дається визначення поняття корупційного правопорушення.

Корупційне правопорушення - це діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке передбачено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

● НЕПРАВОМІРНА ВИГОДА

Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування має ціль отримати **неправомірну вигоду**, а саме – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Що включає "неправомірна вигода":

- грошові кошти або інше майно.
- майнові права, які надають право на отримання майна, користування ним або вимагання виконання зобов'язань.
- послуги, роботи або інші дії майнового характеру (наприклад, проведення ремонтних робіт, надання путівок), виконані безоплатно або за пільговими умовами.
- переваги та пільги, які надаються службовій особі або пов'язаним з нею особам без законних підстав.
- нематеріальні активи - це об'єкти права інтелектуальної власності та інші права, що не мають матеріальної форми, але можуть бути ідентифіковані.

КЛЮЧОВІ ОЗНАКИ КОРУПЦІЇ

- можлива у сфері діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування;
- суб'єктом корупції може бути особа, наділена владою чи посадовими повноваженнями;
- корупційні відносини виникають внаслідок зловживання особою наділеною владою чи посадовими повноваженнями наданими їй повноваженнями;
- корупційні відносини виступають предметом торгу, в результаті якого суб'єкт одержує певні блага як матеріального так і нематеріального характеру.

ПРИЧИНИ КОРУПЦІЇ

- труднощі подолання спадку тоталітарного періоду;
- економічний занепад і політична нестабільність;
- нерозвиненість і недосконалість законодавства;
- неефективність інституцій влади;
- слабкість громадянського суспільства, відрив влади від суспільства;
- неукоріненість демократичних політичних традицій.

Специфічні українські проблеми:

- слабкість судової системи;
- нерозвиненість правової свідомості населення;
- традиція підпорядкування посадовців не закону, а інструкції та начальнику.

СУТНІСТЬ КОРУПЦІЇ

Корупція:

- має соціальну обумовленість;
- має негативний вплив на всі сфери суспільного життя;
- має економічні, політичні, правові, психологічні та моральні аспекти;
- має здатність постійно пристосовуватись до нових реалій життя;
- має свою «ціну», яку платить суспільство за її існування;
- має транснаціональний характер.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОРУПЦІЇ

Особливості прояву корупції включають:

- використання службового становища всупереч інтересам держави для особистої вигоди,
- незаконне отримання благ і послуг,
- неефективний розподіл ресурсів,
- придушення конкуренції та інвестицій,
- поширення соціальної нерівності,
- зрощування злочинності з державними структурами.

Корупція може проявлятися на різних рівнях, від побутової до великої, торкаючись як окремих громадян, так і найвищих посадовців.

ОСОБЛИВОСТІ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Особливості корупції в Україні включають її системний характер, що проявляється як на високому рівні (великі розкрадання), так і в побутових схемах (наприклад, у медицині, будівництві).

Рівні корупції:

➤ Велика корупція

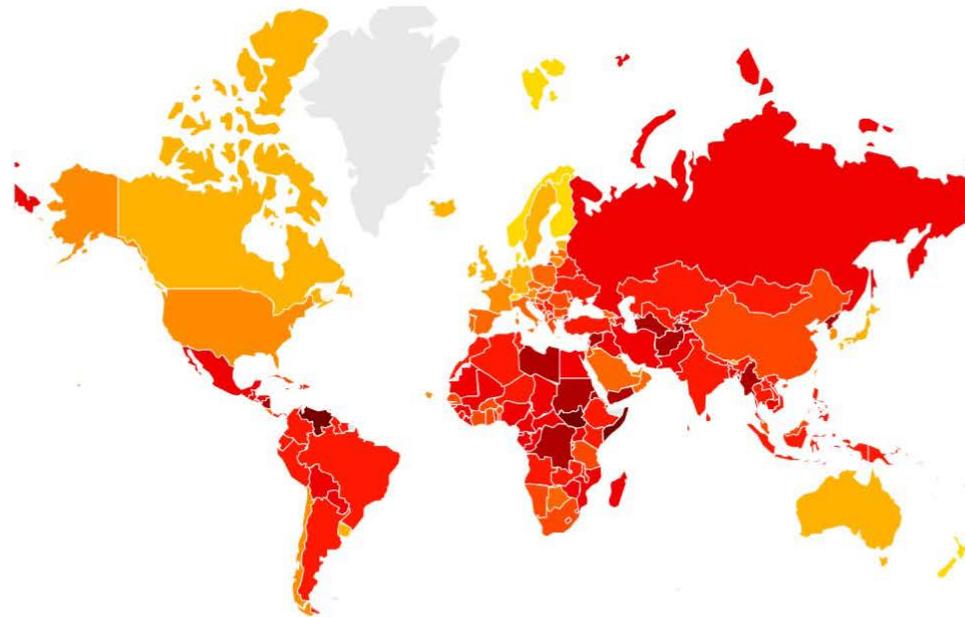
(високорівнева): Стосується зловживань високопосадовців, розкрадання бюджетних коштів та інших значних фінансових махінацій.

➤ Побутова корупція:

Щоденна взаємодія громадян та службовців, яка найчастіше відбувається у сферах медицини, правоохоронних органів, митного контролю, будівництва та земельних відносин.

СВІТОВИЙ РІВЕНЬ КОРУПЦІЇ У 2024 РОЦІ

Індекс сприйняття
корупції – 2024
#CPI2024

ГО “ТРАНСПЕРЕНСІ ІНТЕРНЕСНЛ УКРАЇНА”

TRANSPARENCY INTERNATIONAL – міжнародна антикорупційна організація заснована у 1993 року в Берліні. Насьогодні вона присутня більш ніж у 110 країнах світу. Організація найбільш відома за визначенням **Індекса сприйняття корупції** (*Corruption Perceptions Index, CPI*)

«Трансперенсі Інтернешнл Україна» - як громадська організація була заснована у 1999 році на щорічному зібранні Transparency International.

Українська громадська організація однією з перших в Україні почала впровадження ініціативи Open Government Partnership (Партнерство «Відкритий Уряд») (2011).

Долучилася до створення платформи «Реанімаційний пакет реформ» (2014) та разом з іншими партнерами розробили законопроекти, що лягли в основу майбутньої антикорупційної реформи в Україні.

ДОСЛІДЖЕННЯ CPI: ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) — показник, який розраховується міжнародною організацією TRANSPARENCY INTERNATIONAL з 1995 року. Сама організація не проводить власних опитувань. Індекс розраховують на основі 13 досліджень авторитетних міжнародних установ і дослідницьких центрів.

Ключовим показником Індексу є кількість балів, а не місце в рейтингу. Мінімальна оцінка (0 балів) означає, що корупція фактично підміняє собою державу, максимальна (100 балів) свідчить про те, що корупція майже відсутня. Індекс оцінює сприйняття корупції лише в державному секторі.

CPI включає точку зору представників бізнесу, інвесторів, дослідників ринку тощо. Він відображає погляди приватного сектору та його сприйняття корупції в публічному секторі.

З ЧОГО СКЛАДАЄТЬСЯ ПОКАЗНИК УКРАЇНИ

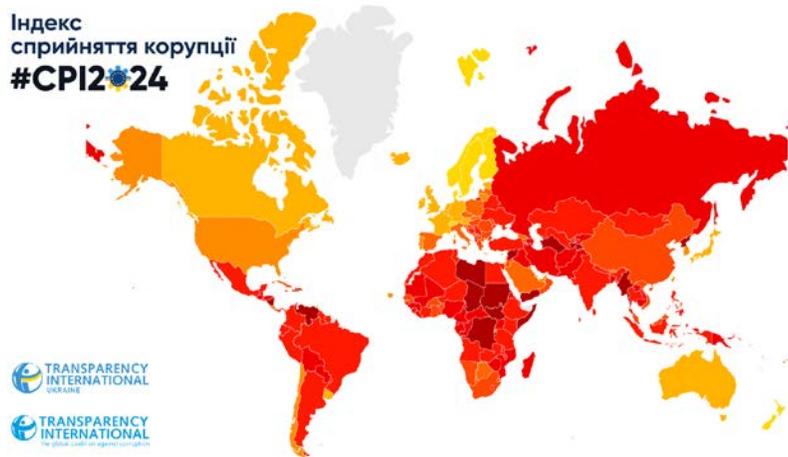
Результати України в *Індексі сприйняття корупції* у 2024 обраховували на основі 8 досліджень, які охопили період з лютого 2024 року по вересень 2024 року включно.

У трьох із цих досліджень показники України зросли: Індекс трансформації Фонду Бертельсманна за 2024 рік додав нам 2 бали, а звіт Freedom House та Індекс верховенства права, укладений проектом «Глобальна справедливість» покращили наші показники на 1 бал.

Ще за п'ятьма дослідженнями відбулося зниження балів:

Рейтинг ризиків країн аналітичного відділу журналу The Economist та Варіації демократії зменшили наші результати на 2 бали, у Рейтингу ризиків країн організації Global Insight та за результатами опитування думки менеджерів від Світового економічного форуму наш показник зменшився на 3 бали, а в Міжнародному огляді ризиків по країнах групи PRS за 2024 рік ми втратили аж 6 балів.

Індекс
сприйняття корупції
#CPI2024

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
UKRAINE

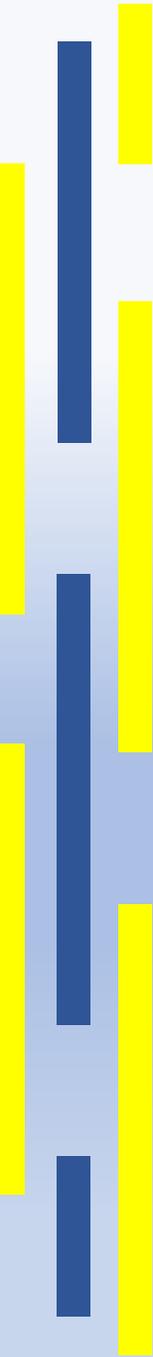
TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
The global leader in integrity and ethics

СВІТОВИЙ РІВЕНЬ КОРУПЦІЇ У 2024 РОЦІ

АНТИКОРУПЦІЯ НА ПАУЗІ

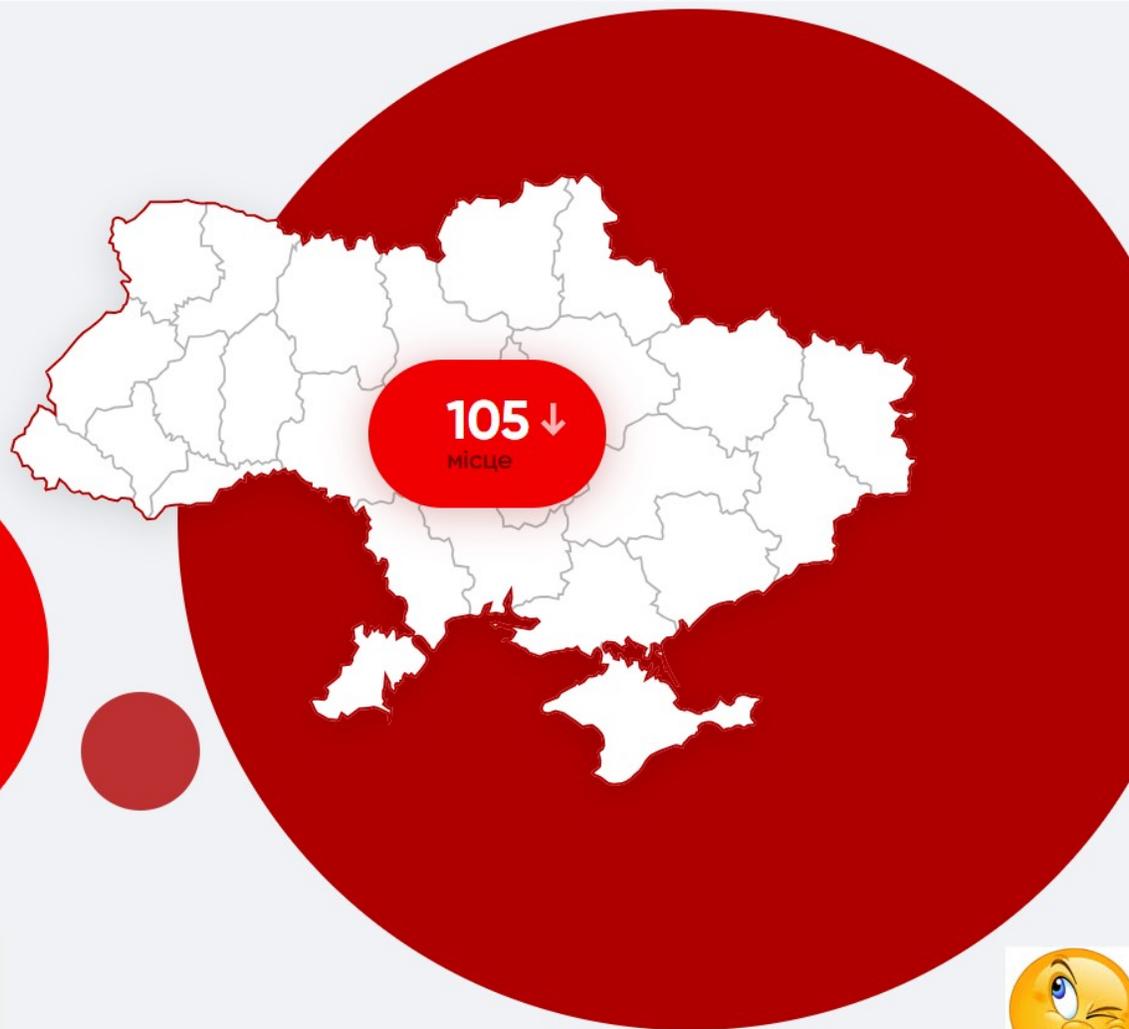
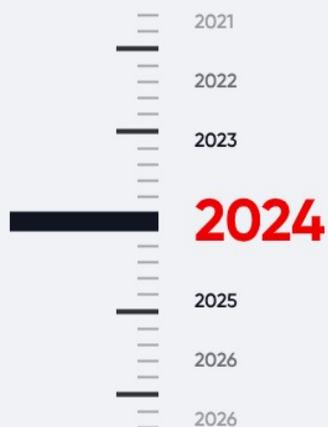
Україна в Індексі сприйняття корупції - 2024

#CPI2024

ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

35 балів зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) за 2024 рік. У новому дослідженні Transparency International наша країна посідає 105 місце поміж 180 країн.

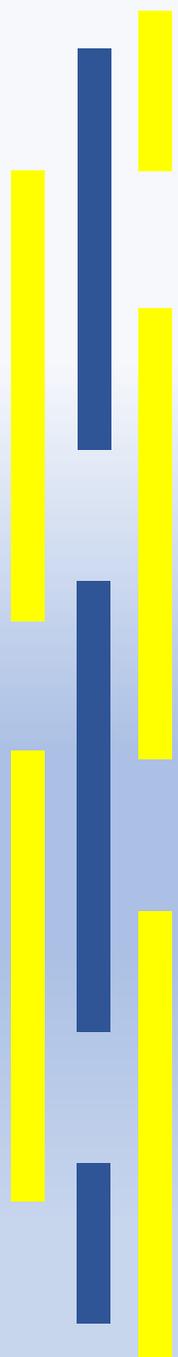

ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

УКРАЇНА ТА СУСІДНІ КРАЇНИ

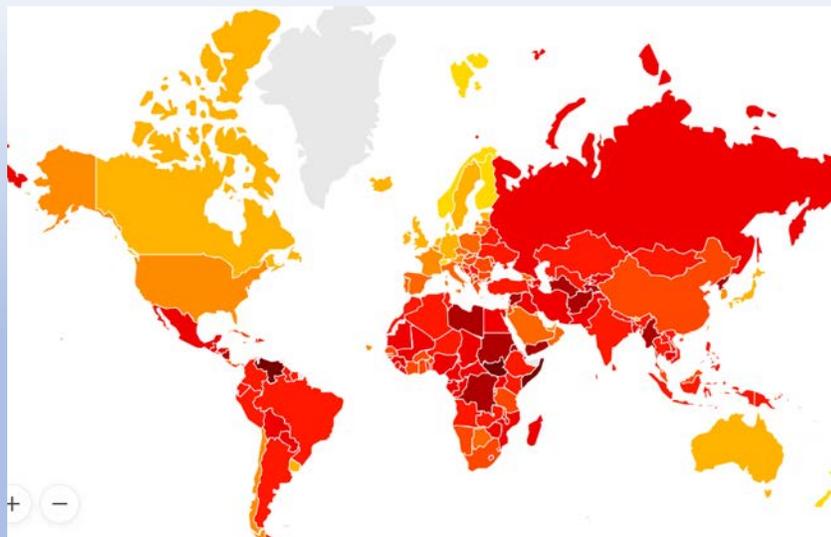

УКРАЇНА СЕРЕД КАНДИДАТІВ В ЄС

ЛІДЕРИ ТА АУТСАЙДЕРИ РЕЙТИНГУ

Місце в рейтингу	Країна	Кількість балів
1	Denmark	90
2	Finland	88 ⁺¹
3 ⁺²	Singapore	84 ⁺¹
4 ⁻¹	New Zealand	83 ⁻²
5 ⁺⁴	Luxembourg	81 ⁺³
5 ⁻¹	Switzerland	81 ⁻¹
5 ⁻¹	Norway	81 ⁻³
8 ⁻²	Sweden	80 ⁻²
9 ⁻¹	Netherlands	78 ⁻¹
10 ⁺⁴	Australia	77 ⁺²
10 ⁺¹	Ireland	77

Місце в рейтингу	Країна	Кількість балів
170 ⁺²	North Korea	15 ⁻²
170 ⁻⁸	Sudan	15 ⁻⁵
172	Nicaragua	14 ⁻³
173 ⁻³	Libya	13 ⁻⁵
173 ⁻¹²	Eritrea	13 ⁻⁸
173 ⁻¹	Equatorial Guinea	13 ⁻⁴
173 ⁺³	Yemen	13 ⁻³
177	Syria	12 ⁻¹
178 ⁻¹	Venezuela	10 ⁻³
179 ⁺¹	Somalia	9 ⁻²
180 ⁻³	South Sudan	8 ⁻⁵

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНЕ СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

На замовлення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) соціологічна компанія **Info Sapiens** провела загальнонаціональне соціологічне дослідження: «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність»

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ 2024: РОЗУМІННЯ, СПРИЙНЯТТЯ, ПОШИРЕНІСТЬ

Завдання:

- ✓ оцінка державної антикорупційної діяльності в Україні
- ✓ оцінка розуміння та сприйняття корупції
- ✓ визначення корупційного досвіду населення та бізнесу
- ✓ оцінка рівня поширеності корупційних практик у таких сферах

Опитування населення

Державна та комунальна медицина (медичні послуги)
Послуги закладів вищої освіти

Послуги закладів освіти (початкова та середня освіта)
Послуги закладів освіти (комунальні дитячі садки)

Діяльність сервісних центрів МВС
Діяльність центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)
Надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та місцевого самоврядування (крім ЦНАП та сервісних центрів МВС)

Гуманітарна допомога

Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення (крім послуг, пов'язаних з поточними розрахунками)

Будівництво та земельні відносини

Діяльність правоохоронних органів із забезпечення законності та правопорядку, проведення досудового розслідування

Опитування підприємств

Діяльність податкових органів

Контроль і нагляд за господарською діяльністю

Митниця

Судова система

Виконання судових рішень

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ 2024: РОЗУМІННЯ, СПРИЙНЯТТЯ, ПОШИРЕНІСТЬ

ДВА КОМПОНЕНТИ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОЖНІЙ ХВИЛІ

Опитування населення

Опитування підприємств

Специфікація
кожного
компоненту
дослідження

Національне репрезентативне опитування

Особисті інтерв'ю

2024 рік: 2488 інтерв'ю*

2023 рік: 2488 інтерв'ю

2022 рік: 2646 інтерв'ю

2021 рік: 2636 інтерв'ю

2020 рік: 2516 інтерв'ю

2017 рік: 2585 інтерв'ю

* Максимальна похибка ± 2 в.п.

Національне репрезентативне опитування

Телефонні інтерв'ю

2024 рік: 1206 інтерв'ю**

2023 рік: 1208 інтерв'ю

2022 рік: 1203 інтерв'ю

2021 рік: 1224 інтерв'ю

2020 рік: 1093 інтерв'ю

2017 рік: 1005 інтерв'ю

** Максимальна похибка ± 3 в.п.

ПОКАЗНИКИ СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

НАСЕЛЕННЯ

Сприйняття основних проблем України — ТОП-5 (2024)

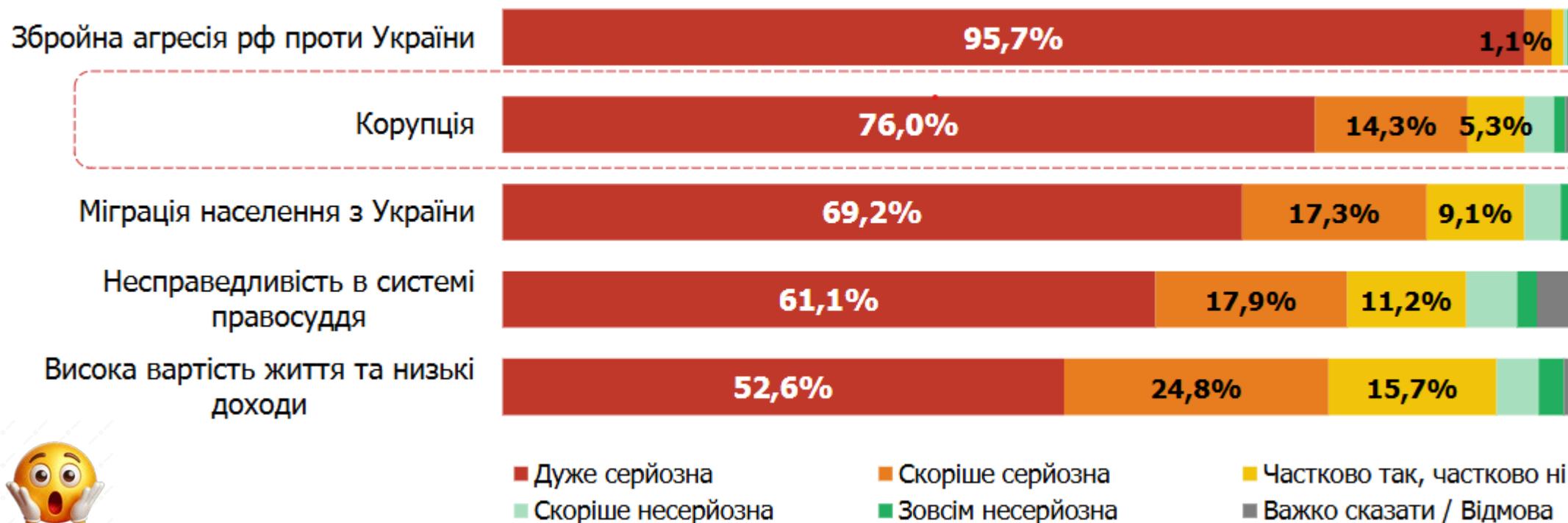

Питання: «Як Ви вважаєте, наскільки серйозними є перераховані проблеми для України?»

ПОКАЗНИКИ СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

БІЗНЕС

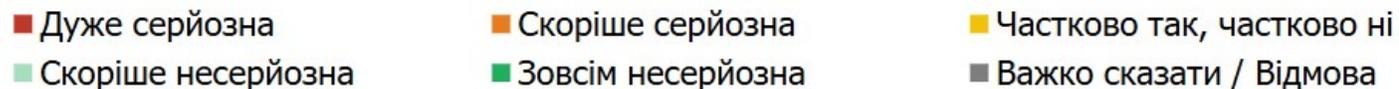
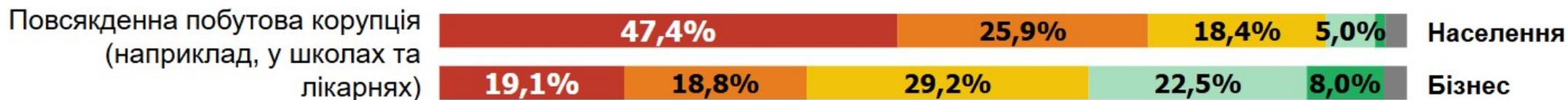
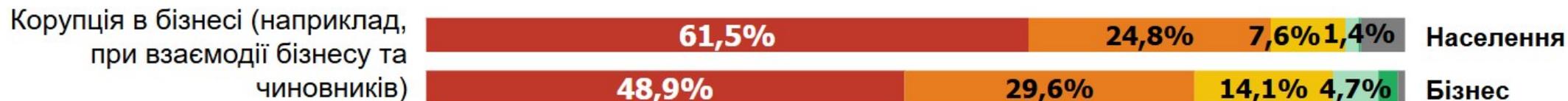
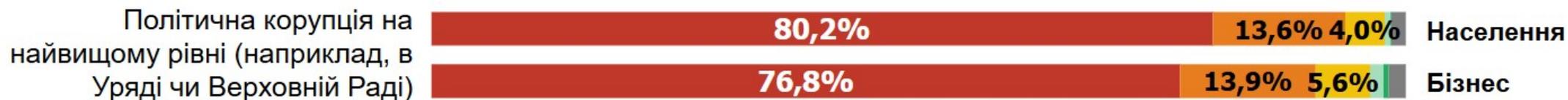
Сприйняття основних проблем України — ТОП-5 (2024)

Питання: «Як Ви вважаєте, наскільки серйозними є перераховані проблеми для України?»

ТИПИ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Серйозність різних типів корупції в Україні за оцінками населення та бізнесу

СФЕРИ ПОШИРЕНOSTІ КОРУПЦІЇ

Індекс сприйняття поширеності корупції за оцінками:

(середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що корупція відсутня, а 5 – дуже поширена)

Населення

Підприємства

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ

Хто є відповідальним за подолання корупції в Україні за оцінками населення та бізнесу

Питання: «На Вашу думку, хто відповідальний за подолання корупції в Україні?»

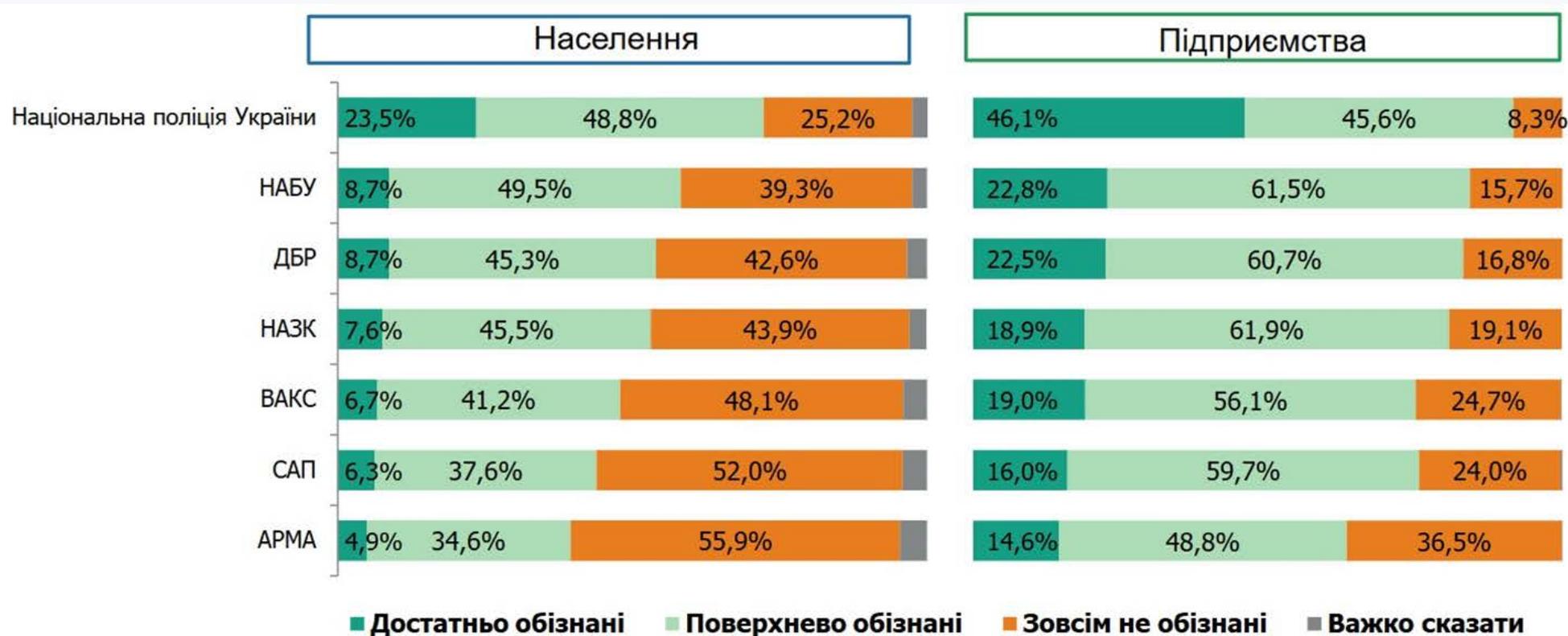
Населення

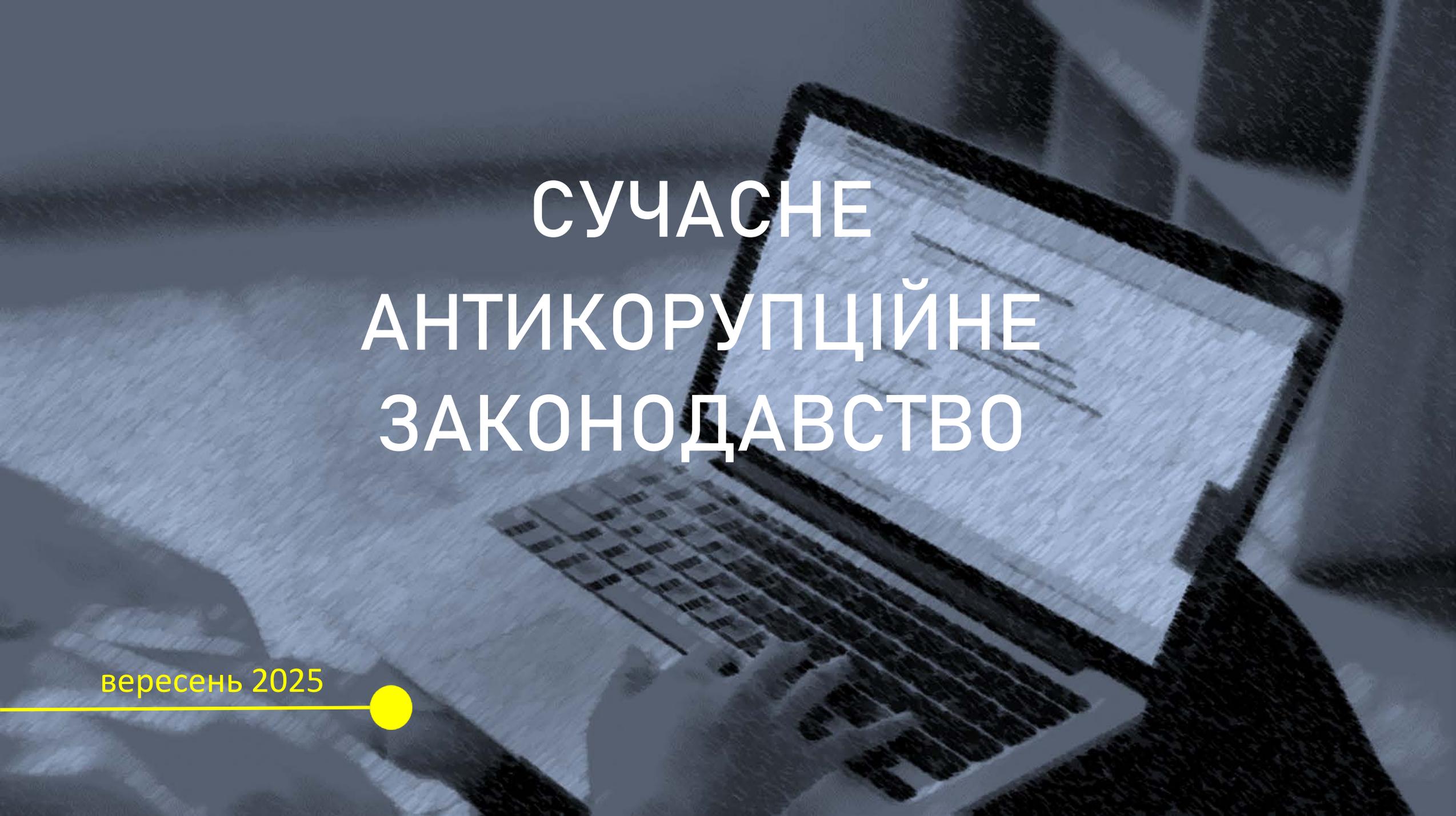
Бізнес

ОБІЗНАНІСТЬ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ

Питання: «Наскільки Ви вважаєте себе обізнаним обізнаною щодо діяльності таких державних органів (установ)?»

A grayscale photograph of a person's hands typing on a laptop keyboard. The laptop screen is open and displays a document with text. The background is slightly blurred, showing what appears to be a desk or office environment.

СУЧАСНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

вересень 2025

A horizontal yellow line with a solid yellow circle at its right end, extending from the left edge of the image towards the right.

АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

- **Антикорупційна стратегія** (Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 № 2322-IX)
- **Державна антикорупційна програма на 2023 - 2025 роки** (постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220 «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023 – 2025 роки»)
- **Закон України «Про запобігання корупції»** (із змінами)
- **Кримінальний кодекс України**
- **Кодекс України про адміністративні правопорушення**
- **Міжнародні акти**
- **Інші нормативно-правові акти**

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ

Антикорупційна стратегія — це державний план заходів, що визначає засади антикорупційної політики та шляхи її реалізації для подолання корупції в Україні.

- Законодавчо затверджена Верховною Радою України (затверджена Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 № 2322-IX()).
- Виконання забезпечується через Державну антикорупційну програму, яку розробляє Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та затверджує Кабінет Міністрів України.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ:

- **Розробка:** Розробляється терміном на 5 років на основі аналізу корупційних ризиків у ключових сферах, таких як *судова, правоохоронна, оборонна, державні закупівлі, а також охорона здоров'я та освіта.*
- **Виконання:** Реалізується через виконання Державної антикорупційної програми, яка містить конкретні заходи, показники ефективності, відповідальних виконавців, строки та джерела фінансування.
- **Координація:** Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) несе відповідальність за координацію впровадження Стратегії та розробку Державної антикорупційної програми.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ:

- **Законодавча база:** Засади антикорупційної політики, визначені Стратегією, затверджуються Верховною Радою України. Щорічно Парламент проводить слухання щодо ситуації з корупцією та оприлюднює **національну доповідь**.
- **Мета:** Головна мета — досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

ГОЛОВНІ ПРИНЦИПИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

В основу розробки Стратегії покладені 5 основних принципів:

- Оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування.
- Запровадження правил загальної адміністративної процедури та цифровізації більшості процесів та послуг.
- Створення зручних та законних альтернатив корупційним практикам.
- Забезпечення дієвого державного контролю за дотриманням публічними службовцями правил етичної поведінки та вимог антикорупційного законодавства.
- Забезпечення невідворотності відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

СФЕРИ ОХОПЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЮ СТРАТЕГІЄЮ:

- суд, прокуратура, поліція;
- державне регулювання економіки;
- державний та приватний сектори економіки;
- податки та митниця;
- будівництво, земля, інфраструктура;
- сектор оборони;
- охорона здоров'я та соціальний захист;
- система запобігання та протидії корупції.

ОЦІНКА ВИКОНАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

- Щороку НАЗК оцінює виконання Антикорупційної стратегії, готуючи Національну доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики.
- Також завдяки цьому щороку до державної програми з виконання Стратегії можуть вноситися зміни, аби цей документ не втрачав актуальності.

Державна антикорупційна програма на 2023 - 2025 роки

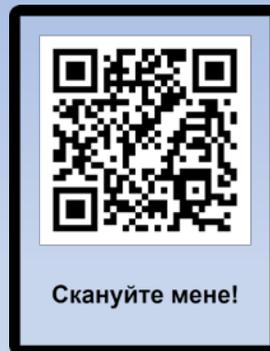

Державна антикорупційна програма на 2023 - 2025 роки

Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220 «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023 – 2025 роки»

Що таке Державна антикорупційна програма (ДАП)?

Державна Антикорупційна програма це:

- ➔ Це документ, що встановлює конкретні зміни та нові «правила гри», аби викоринити корупційні лазівки у найбільш корупційних сферах.
- ➔ Це нові ІТ-інструменти в багатьох галузях; реформована судова система, прозорі електронні оборонні закупівлі; зрозумілі правила для бізнесу тощо.
- ➔ Це 1700 заходів, що передбачає програма у найбільш корумпованих сферах.

Заходи Антикоруупційної програми

Структурно заходи згруповано в три блоки:

- ➔ Підвищення ефективності системи протидії корупції.
- ➔ Суттєве зменшення корупційних практик у 15 пріоритетних сферах.
- ➔ Забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію.

Спрямування Державної антикорупційної програми

Державна антикорупційна програма спрямована на:

- вирішення 73 проблем, визначених Антикорупційною стратегією;
- досягнення 271 очікуваного стратегічного результату;
- налічує 1031 захід;
- передбачає понад 90 виконавців програми;
- у разі повної реалізації програми, щороку заощадить близько 200 мільярдів гривень.

Відстеження результатів виконання ДАП

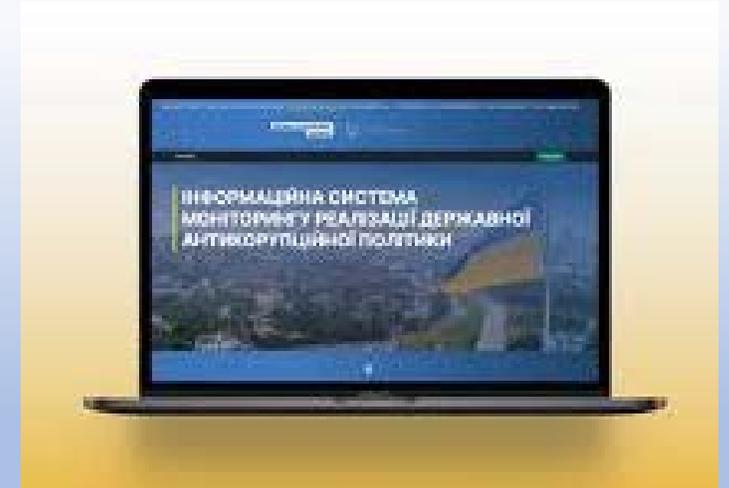
Відстеження результатів виконання Державної антикорупційної програми здійснюється онлайн.

НАЗК запустила спеціальну інтерактивну інформаційну систему (ІСМ ДАП), яка дозволяє усім охочим в режимі онлайн контролювати і координувати процес реалізації ДАП.

НАЗК допомагає виконавцям програми у виконанні заходів, а також проводить моніторинг та оцінку реалізації Антикорупційної стратегії та ДАП в цілому.

Закон України «Про запобігання корупції»

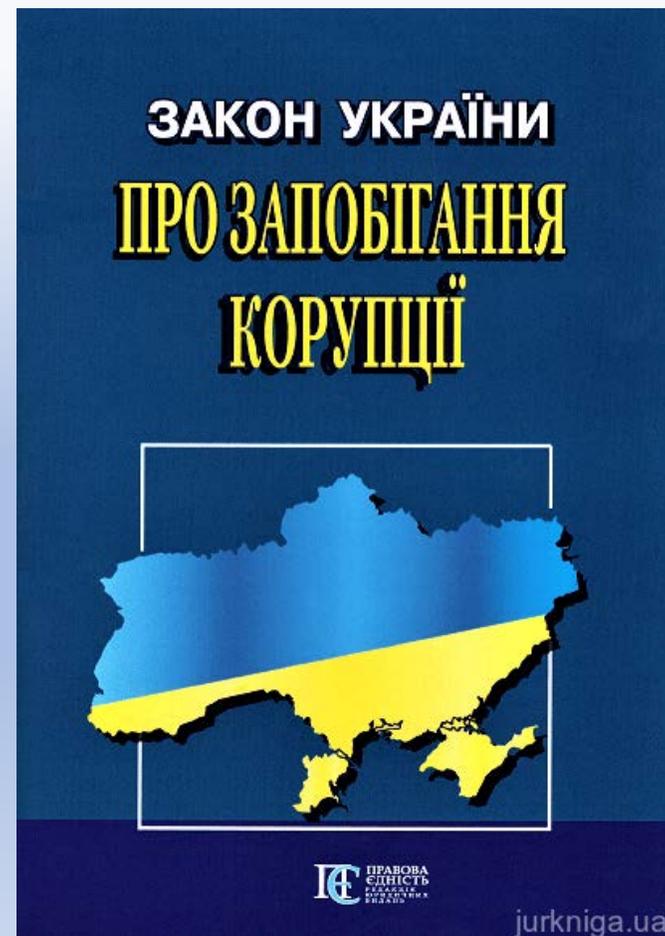

Закон України «Про запобігання корупції» із змінами

Цей Закон визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Скануйте мене!

Основний закон

Закон України «Про запобігання корупції»

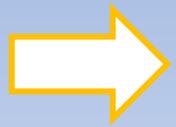
Закон прийнято:

прийнято Верховною Радою України 14 жовтня 2014 року і замінив собою два закони: «Про засади запобігання і протидії корупції», що діяв з 2011 року, та «Про правила етичної поведінки».

Набрання чинності:

Набрав чинності з дня, наступного за днем його офіційного опублікування – 26 жовтня 2014 року, введено в дію через шість місяців з дня набрання його чинності – 26 квітня 2015 року

Прийнято зміни:

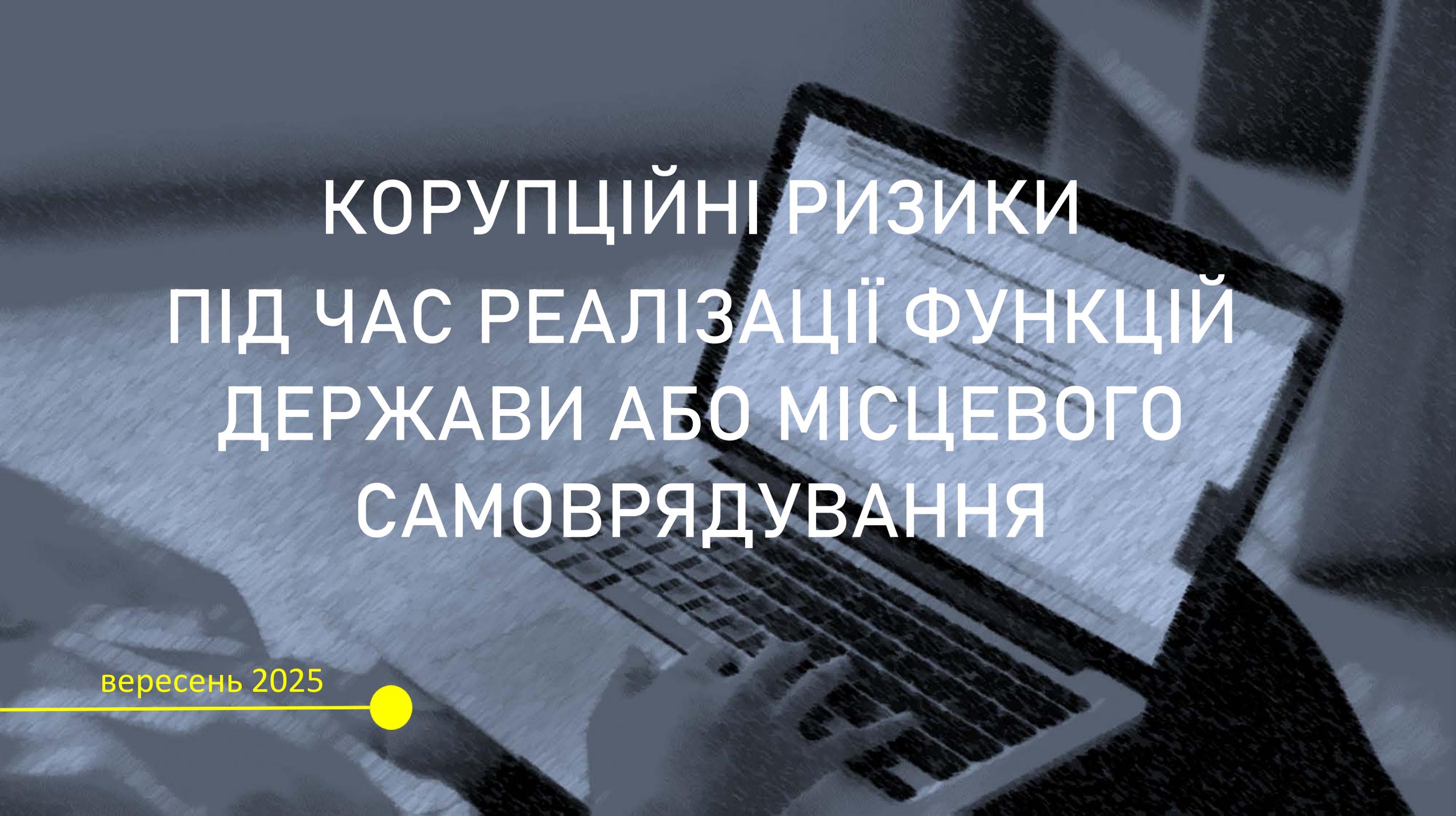
У 2015 році – 9, у 2016 році – 7, у 2017 році – 6, у 2018 році – 2, у 2019 році – 5, у 2020 році – 16, у 2021 році – 14, у 2022 році – 7. у 2023 році – 6, у 2024 – 8, у 2025 - 1. (79)

МІЖНАРОДНІ АКТИ

- **Конвенція ООН проти корупції** (підписана 11.12.2003 та ратифікована згідно із Законом України від 18.10.2006 № 251-V)
- **Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією** (підписана 27.01.1999 та ратифікована згідно із Законом України від 18.10.2006 № 252-V)
- **Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією** (підписана 04.11.1999 та ратифікована згідно із Законом України від 16.03.2005 № 2476-IV)
- **Рекомендація № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців** (прийнята Комітетом Міністрів на 106 сесії 11.05.2000)

НОРМАТИВНА БАЗА З ПИТАНЬ ДЕКЛАРУВАННЯ

- Наказ НАЗК від 29.01.2021 № 26/21 «Про затвердження Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»;
- Наказ НАЗК від 23.07.2021 № 449/21 «Про затвердження форми декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та Порядку заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»;
- Наказ НАЗК від 23.07.2021 № 450/21 «Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування»;
- Наказ НАЗК від 23.07.2021 № 451/21 «Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента»;
- Наказ НАЗК від 20.08.2021 № 539/21 «Про затвердження Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій».

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вересень 2025

ВИЗНАЧЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО РИЗИКУ

Корупційний ризик - ймовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом влади або органом місцевого самоврядування визначених цілей та завдань.

Корупційні ризики — це комплекс (сукупність) правових, організаційних та інших факторів і причин, які породжують, заохочують (стимулюють) осіб до скоєння корупційних правопорушень під час виконання ними функцій держави або місцевого самоврядування.

● КЛАСИФІКАЦІЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Інституційні корупційні ризики – фактори, що негативно впливають на поведінку державного службовця, перетворюючи її на корупційну, та усунення яких належить до компетенції органу, в якому працює (або очолює) такий службовець.

Загальносистемні корупційні ризики – це ризики, пов'язані із загальними недоліками створення та функціонування державного органу, які аналізуються лише в частині рівня корупції при підготовці, прийнятті та виконанні управлінських рішень.

ІНСТИТУЦІЙНІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

Інституційні корупційні ризики – це фактори, що виникають в організаційній структурі та процесах установи, які можуть спонукати або полегшувати корупційні дії з боку посадових осіб. Іншими словами, це слабкі місця в системі, які можуть бути використані для отримання неправомірної вигоди.

➤ **Фактори, що сприяють корупції:**

Інституційні корупційні ризики включають в себе недосконалість законодавства, складність процедур, відсутність прозорості, неефективний контроль та конфлікт інтересів.

➤ **Наслідки:**

Ці ризики можуть призвести до прийняття неправомірних рішень, зловживання владою, розкрадання державних коштів та підриву довіри до державних інституцій.

➤ **Приклади інституційних ризиків:**

Недостатньо чіткі правила надання ліцензій, складні процедури закупівель, відсутність механізмів контролю за витрачанням бюджетних коштів, конфлікт інтересів між посадовими особами та приватними компаніями.

ЗАГАЛЬНОСИСТЕМНІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

Загальносистемні корупційні ризики – це ризики, які не пов'язані з конкретною особою чи установою, а відображають системні проблеми, що існують в організації роботи державних органів.

Основні характеристики загальносистемних корупційних ризиків:

➤ **Недоліки в системі:**

Пов'язані з організаційними, правовими, процедурними та іншими аспектами функціонування державних органів, що можуть сприяти корупції.

➤ **Вплив на управління:**

Загальносистемні ризики впливають на якість управлінських рішень, прозорість та підзвітність влади, а також на довіру до державних інституцій.

➤ **Потенційні наслідки:**

Можуть призводити до неефективного використання державних ресурсів, порушень прав громадян, спотворення конкуренції та інших негативних наслідків.

ЗАГАЛЬНОСИСТЕМНІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

Приклади загальносистемних корупційних ризиків:

- Недостатня прозорість у роботі державних органів та органів місцевого самоврядування, що ускладнює контроль та моніторинг.
- Відсутність чітких процедур та критеріїв при прийнятті рішень, що дає можливість для зловживань.
- Недосконале законодавство, яке створює прогалини та можливості для корупційних дій.
- Недостатня кваліфікація та професійний рівень державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що може призводити до помилок та зловживань.
- Слабкий контроль за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування з боку громадян, суспільства та інших державних установ.

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ЗА КАТЕГОРІЯМИ

За категоріями корупційні ризики можуть бути:

- ✓ **внутрішні корупційні ризики** – це існуючі в державному органі, органі місцевого самоврядування організаційно-управлінські процеси, які спрямовані на забезпечення реалізації законодавчо закріплених функцій та завдань;
- ✓ **зовнішні корупційні ризики** – це ряд чинників навколишнього середовища (законодавчі, інші нормативно-правові акти, крім актів, прийнятих безпосередньо органом влади або органом місцевого самоврядування, природні явища тощо), що впливають на здійснення таким органом повноважень, не маючи прямого впливу на ці чинники.

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ЗА ВИДАМИ

За видами корупційні ризики можуть бути:

- ✓ **нормативно-правові** (відсутність, суперечність або нечітка регламентація у законодавстві положень щодо виконання органом влади функцій та завдань);
- ✓ **організаційні** (невизначення або нечітке визначення процедур виконання органом влади функцій та завдань);
- ✓ **кадрові**;
- ✓ **фінансово-господарські**;
- ✓ **адміністративні**;
- ✓ **контрольно-наглядові** тощо.

ОБМЕЖЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗАКОНОМ

Перелік встановлених Законом України "Про запобігання корупції" вимог, заборон та обмежень

1. Вимоги щодо прийняття антикорупційної програми та її погодження Національним агентством (стаття 19).
2. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (стаття 22).
3. Обмеження щодо одержання подарунків (статті 23, 24).
4. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 25).
5. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (стаття 26).
6. Обмеження спільної роботи близьких осіб (стаття 27).
7. Вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (статті 28-36).
8. Вимоги до поведінки осіб, додержання вимог закону та етичних норм поведінки (статті 37, 38).
9. Вимоги щодо пріоритету інтересів (стаття 39).
10. Вимоги щодо політичної нейтральності (стаття 40).
11. Вимоги щодо неупередженості (стаття 41).
12. Вимоги щодо компетентності і ефективності (стаття 42).
13. Вимоги щодо нерозголошення інформації (стаття 43).
14. Вимоги щодо утримання від виконання незаконних рішень чи доручень (стаття 44).
15. Вимоги щодо подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (стаття 45).
16. Вимоги щодо своєчасності подання декларацій (стаття 49).
17. Вимоги щодо додаткових заходів здійснення фінансового контролю (стаття 52).
18. Вимоги щодо (стаття 53): нерозголошення інформації про викривача, забезпечення умов для повідомлень про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку, розгляду анонімного повідомлення, вжиття заходів щодо припинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, негайного письмового повідомлення про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.
19. Заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування (стаття 54).
20. Вимоги щодо проведення спеціальної перевірки (стаття 56).
21. Вимоги щодо організації проведення спеціальної перевірки (статті 57, 58).
22. Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації (стаття 60).
23. Вимоги щодо запобігання корупції у діяльності юридичної особи (стаття 61).
24. Вимоги щодо проведення службового розслідування особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (стаття 65).
25. Вимоги щодо незаконних актів та правочинів (стаття 67).

Для осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування Законом України «Про запобігання корупції» встановлені обмеження:

- щодо використання службових повноважень чи свого становища, ст. 22
- щодо одержання подарунків, ст. 23
- щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, ст. 25
- щодо спільної роботи близьких осіб, ст. 27
- після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, ст. 26

ОБМЕЖЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗАКОНОМ

Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища

Забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах

Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка

У разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язання невідкладно вжити таких заходів:

- 1) відмовитися від пропозиції;
- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- 3) залучити свідків;
- 4) письмово повідомити про пропозицію керівника, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

*При наявності сумнівів щодо можливості одержання подарунка, письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до Національного агентства

ОБМЕЖЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗАКОНОМ

Обмеження щодо одержання подарунків

➤ Забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

- 1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

➤ Можуть прийматись подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, якщо вартість таких подарунків не перевищує 2 ПМ, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків не перевищує 5 ПМ

➤ Подарунки державі є відповідно державною або комунальною власністю і передаються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів

➤ Рішення на користь особи, від якої отримано подарунок, вважається прийнятим в умовах конфлікту інтересів

Подарунок - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової

ОБМЕЖЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗАКОНОМ

Обмеження щодо сумісництва та суміщення

Забороняється:

- 1) займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю
- 2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім представлення інтересів та здійснення функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді)

* Не поширюються на депутатів, присяжних

Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування

Забороняється:

- розголошувати або використовувати у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень
- протягом року укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами або фізичними особами – підприємцями, відносно яких здійснювались повноваження з контролю
- протягом року представляти інтереси у справах проти органу, в якому працювали

Обмеження спільної роботи близьких осіб

- Не можна мати у прямому підпорядкуванні близьких осіб або бути прямо підпорядкованим у зв'язку з виконанням повноважень близьким особам
- Обов'язок повідомити керівництво про працюючих у цьому органі близьких осіб

* Не поширюється на народних засідателів та присяжних, виборні посади, працюючих сільських (крім районних) та гірських населених пунктах

ОСНОВНІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

- Недоброчесність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування
- Конфлікт інтересів
- Безконтрольність з боку керівництва
- Дискреційні повноваження

НЕДОБРОЧЕСНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ

Недоброчесність державного службовця або посадової особи місцевого самоврядування - це порушення етичних норм та моральних принципів, що призводить до негативних наслідків для держави, громади та суспільства. Вона охоплює широкий спектр дій, від приховування конфлікту інтересів до отримання неправомірної вигоди.

Недоброчесність включає в себе:

➤ **Порушення етичних норм:**

Це може бути упереджене ставлення до громадян, невиконання службових обов'язків, зловживання владою або службовим становищем.

➤ **Корупційні дії:**

Хабарництво, здирництво, зловживання впливом та інші корупційні прояви.

➤ **Конфлікт інтересів:**

Ситуації, коли особисті інтереси державного службовця суперечать його службовим обов'язкам.

➤ **Непрозорість та відсутність підзвітності:**

Ухилення від надання інформації, приховування даних, відсутність контролю за діями державного службовця.

➤ **Порушення законів та підзаконних актів:**

Недотримання норм законодавства, що регулює діяльність державних службовців.

НАСЛІДКИ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ:

- **Підрив довіри до влади:**

Зменшення довіри громадян до державних інституцій та органів місцевого самоврядування.

- **Зниження ефективності державного управління:**

Неефективне використання державних та комунальних ресурсів, прийняття необґрунтованих рішень.

- **Економічні втрати:**

Збитки для державного бюджету, бюджету територіальної громади, перешкоди для економічного розвитку.

- **Соціальні наслідки:**

Посилення соціальної нерівності, збільшення рівня злочинності.

ЗАПОБІГАННЯ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ:

➤ **Впровадження етичних стандартів:**

Розробка та дотримання кодексів етики для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, проведення тренінгів з питань етики.

➤ **Посилення контролю за діяльністю службовців:**

Запровадження механізмів моніторингу та аудиту, забезпечення прозорості та підзвітності.

➤ **Вдосконалення законодавства:**

Забезпечення чіткого та ефективного регулювання діяльності державних службовців, посилення відповідальності за порушення.

➤ **Розвиток культури доброчесності:**

Формування у суспільстві негативного ставлення до корупції та інших проявів недоброчесності.

ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Розділ VI ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ Закону України «Про запобігання корупції» встановлює Правила етичної поведінки для осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, визначаючи вимоги щодо їх поведінки на службі та поза нею, щоб уникнути корупції та підвищити авторитет державної служби. (статті 37 – 44 Закону).

Стаття 37. Вимоги до поведінки осіб

Державні органи, органи місцевого самоврядування у випадку необхідності розробляють та забезпечують виконання галузевих [кодексів](#) чи стандартів етичної поведінки їх працівників.

Стаття 38. Додержання вимог закону та етичних норм поведінки

Під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно додержуватися вимог закону та загальновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими.

Стаття 39. Пріоритет інтересів

Посадові особи представляючи державу чи територіальну громаду, діють виключно в їх інтересах.

ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Стаття 40. Політична нейтральність

Зобов'язані при виконанні своїх службових повноважень дотримуватися політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів, не використовувати службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків.

Стаття 41. Неупередженість

Діють неупереджено, незважаючи на приватні інтереси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої політичні погляди, ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання.

Стаття 42. Компетентність і ефективність

Сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально виконують службові повноваження та професійні обов'язки, рішення та доручення органів і осіб, яким вони підпорядковані, підзвітні або підконтрольні, не допускають зловживань та неефективного використання державної і комунальної власності.

ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Стаття 43. Нерозголошення інформації

Не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

Стаття 44. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень

- Незважаючи на приватні інтереси, утримуються від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону.
- Самостійно оцінюють правомірність наданих керівництвом рішень чи доручень та можливу шкоду, що буде завдана у разі виконання таких рішень чи доручень.
- У разі отримання для виконання рішень чи доручень, які особа вважає незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам, вона повинна негайно в письмовій формі повідомити про це керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому вона працює, а виборні особи - Національне агентство.

● ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ :

Відповідальність за порушення принципів доброчесності державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування передбачає різні види юридичної відповідальності: цивільно-правову, дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну. Порушення правил етичної поведінки, визначених Законом України «Про запобігання корупції», тягне за собою відповідні види відповідальності.

Види відповідальності:

- **Дисциплінарна відповідальність**
- **Адміністративна відповідальність**
- **Цивільно-правова відповідальність**
- **Матеріальна відповідальність**
- **Кримінальна відповідальність**

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Конфлікт інтересів виникає, коли особа має приватний інтерес, який може вплинути на об'єктивність або неупередженість виконання нею службових обов'язків або представницьких повноважень. Це може бути суперечність між особистими фінансовими інтересами, інтересами близьких осіб та виконанням службових завдань.

Конфлікт інтересів на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування виникає внаслідок існування можливостей для зловживання владою. Розпорядження владою та участь в управлінні надають державним службовцям можливості керувати значними матеріальними та людськими ресурсами, вони мають широкий доступ до інформації, можуть кардинально впливати на долю конкретної людини, тобто в державному управлінні потенційно існують умови для виникнення конфлікту інтересів.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Розділ Закону України «Про запобігання корупції» про конфлікт інтересів визначає ситуацію, коли приватний інтерес особи може вплинути на об'єктивність її службових повноважень. (статті 28 – 35 Закону).

- Приватний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи. Такий інтерес може зумовлюватись особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, а також іншими обставинами.

Приватний інтерес може впливати на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, вчинення чи невчинення дій лише під час реалізації службових / представницьких повноважень, що є дискреційними.

- Суперечність полягає в тому, що, з одного боку, в особи наявний приватний інтерес (майновий або немайновий), а з іншого – особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (або прирівняна до неї), має виконувати свої службові обов'язки в публічних інтересах (держави, територіальної громади тощо), виключаючи можливість будь-якого впливу приватного інтересу.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Розділ описує два види конфлікту інтересів (потенційний і реальний), встановлює обов'язки щодо його виявлення та врегулювання, а також визначає відповідальність за його порушення. (статті 28 – 35 Закону «Про запобігання корупції»).

Види конфлікту інтересів:

➤ **Потенційний конфлікт інтересів:**

Існує приватний інтерес, який може вплинути на об'єктивність, але ще не вплинув. Ситуація, коли особа має приватний інтерес, який може вплинути на її рішення або дії у майбутньому.

➤ **Реальний конфлікт інтересів:**

Існує суперечність, яка вже впливає на об'єктивність рішень або дій.

Ситуація, коли особа вже зробила вибір або вчинила дію, що відображає вплив приватного інтересу на виконання службових обов'язків.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Основні положення розділу

Вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів:

Особи, на яких поширюються вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, зобов'язані:

- вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;
- повідомити не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі - Національне агентство чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно;
- не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;
- вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Врегулювання конфлікту інтересів:

Потенційний та реальний конфлікт інтересів потребує врегулювання. Заходами зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів є (ст. 29–34 Закону України «Про запобігання корупції»):

- усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень;
- обмеження доступу особи до певної інформації;
- перегляду обсягу службових повноважень особи;
- переведення особи на іншу посаду;
- звільнення особи.

Обов'язок щодо вжиття заходів зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів покладається на безпосереднього керівника особи або керівника органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади особи, у якій виник конфлікт інтересів.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Врегулювання конфлікту інтересів:

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняні до неї особи, у яких наявний реальний чи потенційний конфлікт інтересів, можуть самостійно вжити заходів щодо його врегулювання шляхом позбавлення відповідного приватного інтересу з наданням підтверджуючих це документів безпосередньому керівнику або керівнику органу, до повноважень якого належить звільнення/ініціювання звільнення з посади.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

До таких осіб належать:

- народні депутати України;
- члени Кабінету Міністрів України;
- керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України;
- судді;
- судді Конституційного Суду України;
- **голови та заступники голів обласних та районних рад;**
- міські, сільські, селищні голови, секретарі міських, сільських, селищних рад;
- депутати місцевих рад.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Відповідальність за порушення:

За порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції особа може бути притягнута, зокрема, до адміністративної та дисциплінарної відповідальності.

Адміністративна відповідальність передбачена за:

- Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП).
- Порушення обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КУпАП).
- Порушення окремих вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП).

Особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, може бути відсторонена від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Відповідальність за порушення:

Дисциплінарна відповідальність передбачена за:

- неповідомлення особою безпосереднього керівника про наявність у неї потенційного конфлікту інтересів;
- невжиття керівником заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів у підлеглого;
- непередачу в управління корпоративних прав чи порушення особою строків такої передачі, неповідомлення чи порушення строку повідомлення Національного агентства про таку передачу в управління підприємств та корпоративних прав, ненадання до Національного агентства нотаріально завіреної копії договору про таку передачу.

РОЗДІЛ ЗАКОНУ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Відповідальність за порушення:

В окремих випадках вчинення дій та/або прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів може містити ознаки складу одного з **корупційних кримінальних правопорушень**, перелік яких наведено у примітці до ст. 45 КК.

Ознаки конфлікту інтересів у складі кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 КК:

- використання влади та службового становища всупереч інтересам служби (в об'єктивній стороні складу);
- мета одержання неправомірної вигоди (у суб'єктивній стороні складу).

БЕЗКОНТРОЛЬНІСТЬ З БОКУ КЕРІВНИЦТВА

Безконтрольність з боку керівництва, або відсутність контролю, створює корупційні ризики та може призвести до порушень у роботі. Це поняття включає систематичну, всебічну, об'єктивну, гласну та результативну перевірку роботи підлеглих.

Безконтрольність керівництва може проявлятися у:

➤ **Систематичності контролю:**

Відсутність регулярних перевірок та моніторингу роботи підлеглих.

➤ **Всебічності контролю:**

Невибірковий контроль, що охоплює не всі аспекти роботи.

➤ **Об'єктивності контролю:**

Упередженість при перевірках, коли перевіряються лише певні працівники.

➤ **Гласності контролю:**

Неповідомлення результатів перевірок підлеглим.

➤ **Результативності контролю:**

Відсутність реакції на виявлені порушення та не вжиття відповідних заходів.

БЕЗКОНТРОЛЬНІСТЬ З БОКУ КЕРІВНИЦТВА

Внаслідок безконтрольності керівництва можуть виникати:

- **Корупційні ризики:**

Зловживання службовим становищем, хабарництво, нецільове використання коштів.

- **Зниження ефективності роботи:**

Невиконання поставлених завдань, низька якість роботи, невиконання обов'язків.

- **Порушення законодавства:**

Недотримання правил та процедур, що призводить до юридичних наслідків.

- **Зниження довіри до керівництва:**

Негативне ставлення до керівництва з боку підлеглих та громадськості.

Для уникнення безконтрольності керівництво повинно:

- **Впроваджувати систему контролю:** Регулярні перевірки, моніторинг роботи.

- **Забезпечувати об'єктивність контролю:** Неупереджений підхід до перевірок.

- **Забезпечувати гласність контролю:** Оприлюднення результатів перевірок.

- **Вживати заходів за результатами контролю:** Реагувати на виявлені порушення та вживати відповідні заходи.

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ

Дискреційні повноваження – повноваження осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що надають можливість на власний розсуд визначати повністю або частково зміст чи обсяг рішення, яке приймається органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, або обирати на власний розсуд один із кількох варіантів рішень, передбачених проектом акту, встановлювати строки, підстави та порядок прийняття рішень.

Ознаки дискреційних повноважень:

- дають змогу на власний розсуд оцінювати певний юридичний факт, а також обирати одну з декількох можливих форм реагування на нього;
- надають можливість на власний розсуд обирати міру публічно-правового впливу щодо фізичних та юридичних осіб, його вид, розмір, спосіб реалізації;
- дають змогу особі обрати форму реалізації своїх повноважень;
- наділяють особу правом повністю або частково визначати порядок здійснення юридично значущих дій, у тому числі строк та послідовність їх здійснення.

Дискреційне повноваження може полягати у виборі діяти чи не діяти, а якщо діяти, то у виборі варіанту рішення чи дії серед варіантів, що прямо або опосередковано закріплені у законі. Важливою ознакою такого вибору є те, що він здійснюється без необхідності узгодження варіанту вибору будь-ким.

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ

Приклад:

Це ситуація, коли державний орган або орган місцевого самоврядування має право накласти штраф за порушення, але може обирати між кількома розмірами штрафу. Це і є дискреційне повноваження.

Важливість:

Дискреційні повноваження дозволяють враховувати конкретні обставини кожної ситуації та приймати більш обґрунтовані рішення, ніж якби вони були чітко визначені законом.

Обмеження:

Важливо, щоб дискреційні повноваження використовувалися в межах закону та не було зловживань.

Дискреція та закон:

У випадку виникнення судових спорів, суди можуть перевіряти, чи не вийшли органи влади за межі своїх дискреційних повноважень і чи не було зловживань.

ЗАХОДИ ЩОДО МІНІМІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

- **Посилення контролю та нагляду:**

Впровадження системи незалежного аудиту, громадського контролю та моніторингу діяльності державних органів.

- **Забезпечення прозорості та підзвітності:**

Відкритий доступ до інформації про діяльність державних органів, проведення публічних слухань, обов'язкове розкриття конфліктів інтересів.

- **Посилення відповідальності:**

Впровадження суворої системи покарань за корупційні правопорушення та забезпечення невідворотності покарання.

- **Підвищення професійної етики:**

Проведення навчальних програм для державних службовців з питань етики, антикорупційної діяльності та конфлікту інтересів.

- **Впровадження антикорупційних програм:**

Розробка та впровадження комплексних антикорупційних програм на рівні державних органів та установ.

- **Використання електронних інструментів:**

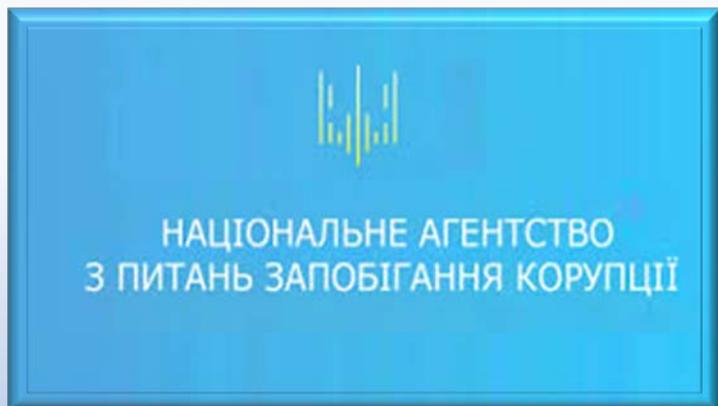
Впровадження електронних систем управління, електронних закупівель та інших електронних інструментів для підвищення прозорості та зменшення корупційних ризиків.

З 2020 року Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) запустило новий напрям експертного **стратегічного аналізу корупційних ризиків** у пріоритетних сферах діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій. Було також розроблено **Методологію** проведення такого аналізу. Визначення потенційно вразливих сфер здійснюється на основі аналітичного дослідження за обґрунтованою методологією.

В процесі дослідження спеціалісти НАЗК проводять аналіз нормативно-правової бази, вивчають джерела інформації, що свідчать про наявність корупційних ризиків та схем: розслідування правоохоронних органів, журналістські та громадські напрацювання, повідомлення про корупцію, антикорупційні програми державних органів тощо.

За результатами дослідження НАЗК надає рекомендації щодо ефективного усунення та/або мінімізації виявлених ризиків.

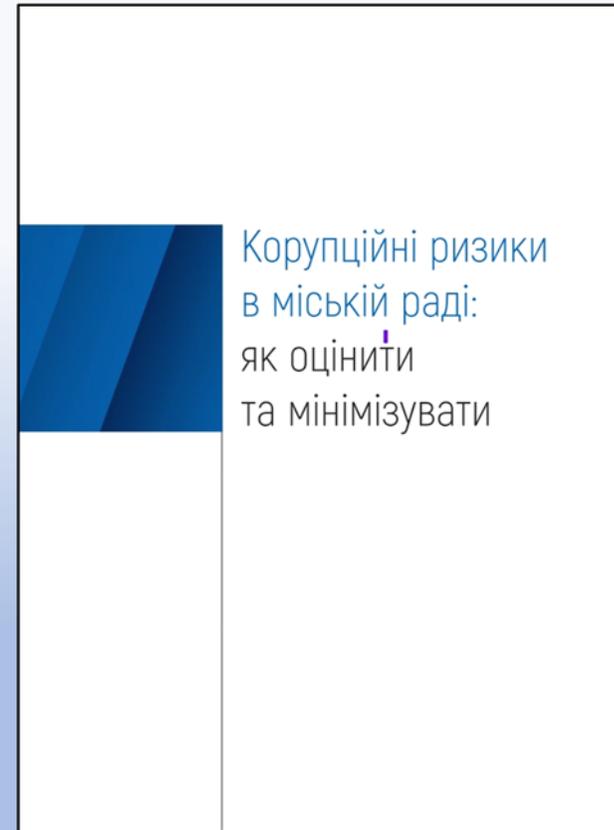
До повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції згідно Закону України «Про запобігання корупції» належить, зокрема координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування **корупційних ризиків** у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм

Стратегічний аналіз корупційних ризиків як напрям діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції покликаний виявляти системні **корупційні ризики (схеми)** у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, а також надавати пропозиції щодо їх мінімізації.

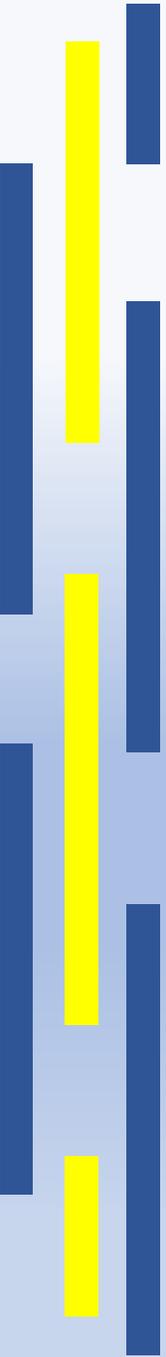
**АНТИКОРУПЦІЙНІ
ПРОГРАМИ**

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В МІСЬКІЙ РАДІ: ЯК ОЦІНИТИ ТА МІНІМІЗУВАТИ

За цим посиланням можна ознайомитись з посібником НАЗК «Корупційні ризики в міській раді: як оцінити та мінімізувати».

Посібник буде корисним для міських рад, які прагнуть мінімізувати корупційні ризики у своїй діяльності шляхом розробки та впровадження дієвих механізмів забезпечення прозорості й підзвітності та залучення громадян до моніторингу діяльності місцевої влади.

У посібнику представлено методологію оцінки корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування, інструкцію з написання Звіту за результатами проведеного оцінювання і концепцію підготовки Плану доброчесності міста.

ЗМІСТ

1. Методологія оцінки корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування	5
Додаток 1. Індикатори оцінки корупційних ризиків.....	10
Додаток 2. Оцінка рівня наслідків відхилень від індикативного еталонного значення.....	78
2. Інструкція з написання Звіту за результатами оцінки корупційних ризиків	85
3. Концепція підготовки Плану доброчесності міста	93
Додаток. План доброчесності міста	100
4. Проект розпорядження міського голови «Про затвердження складу Робочої групи з підготовки Плану доброчесності міста»	101
Додаток 1. Примірний склад Робочої групи з підготовки Плану доброчесності міста	102
Додаток 2. Положення про Робочу групу з підготовки Плану доброчесності міста	103
5. Проект рішення міської ради про затвердження Плану доброчесності міста	107

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ПРИ УПРАВЛІННІ КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

За цим посиланням можна ознайомитись із звітом НАЗК «Корупційні ризики при управлінні комунальними підприємствами».

ТИПОВІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

За цим посиланням можна ознайомитись з оглядом, проведеним НАЗК «Типові корупційні ризики у публічних закупівлях».

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ КОРУПЦІЇ

ДЕПАРТАМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

ТИПОВІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

2

ХОЧА КОРУПЦІЙНІ СХЕМИ МОЖУТЬ БУТИ СКЛАДНИМИ ТА ВИСОКООРГАНІЗОВАНИМИ, АЛЕ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ДАЄ ЗМОГУ ВИОКРЕМИТИ У НИХ ЧІТКІ ТИПОВІ СКЛАДОВІ.

Напрям стратегічного аналізу корупційних ризиків Національного агентства з питань запобігання корупції покликаний виявляти системні корупційні ризики (схеми) у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, а також надавати пропозиції щодо їх мінімізації. Серією оглядів типових корупційних ризиків розпочато зі сфери публічних закупівель.

Закупівлі товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб територіальних громад або держави за численними дослідженнями відносять до сфер з високим рівнем корупційних ризиків. Завдяки закупівельній реформі в Україні процедури закупівлі переважно здійснюються в електронній формі через систему ProZorro, яка покликана забезпечити мінімізацію корупційних схем та визнана однією з кращих практик у світових рейтингах прозорості публічних закупівель.

Водночас недобросовісні замовники та учасники закупівель знаходять можливість для зловживань наданими їм законом правами та прогалини й у цій системі.

У цьому огляді представлені типові корупційні ризики у сфері публічних закупівель, які є характерними для всіх органів влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які здійснюють

закупівлі. Розробка пропонує також бачення щодо усунення (мінімізації) визначених корупційних ризиків.

Крім роботи з конкретними корупційними ризиками та схемами, у цьому огляді окремим чином розглянуто найбільш корупційно-вразливі елементи процедур публічних закупівель; наведено найпоширеніші чинники корупційних ризиків; представлено ліній антикорупційного захисту та рекомендаційної розподілу функцій між структурними підрозділами замовника у плануванні та організації закупівель. Також авторами публікації запропоновано орієнтований чек-лист ризик-індикаторів у закупівлях, який дасть змогу уповноваженим підрозділам (уповноваженим особам) з питань запобігання та виявлення корупції проводити внутрішній аналіз процедури закупівлі на предмет корупційної вразливості.

Перелік типових корупційних ризиків підготовлено з урахуванням рекомендацій експертів ProZorro, засновника системи аналітики відкритих даних «Clarify Project», експертів платформи «Ліга антигрів», експертів Трансперенсі Інтернешнл Україна, Центру Протидії Корупції, Проекту USAID / UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS», а також Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

У цьому огляді представлені типові корупційні ризики у сфері публічних закупівель, які є характерними для всіх органів влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які здійснюють закупівлі.

3

ЗМІСТ

- ВРАЗЛИВІ ДО КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ ЕЛЕМЕНТИ ПРОЦЕДУР ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ 4
- НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ ЧИННИКИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ПРОЦЕДУРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ 5-6
- ПРИКЛАДИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ 7-28
- ЛІНІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАХИСТУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ 29-32
- ЧЕК-ЛИСТ РИЗИК-ІНДИКАТОРІВ У ЗАКУПІВЛЯХ 33-37

*КЛІКАЙ НА РОЗДІЛ

Крім роботи з конкретними корупційними ризиками та схемами, у цьому огляді охарактеризовано: найбільш корупційно вразливі елементи процедур публічних закупівель, наведено найпоширеніші чинники корупційних ризиків; представлено лінії антикорупційного захисту та рекомендований розподіл функцій між структурними підрозділами замовника у плануванні та організації закупівель.

Розробка пропонує також бачення щодо усунення (мінімізації) визначених корупційних ризиків

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

За цим посиланням можна ознайомитись з стратегічним аналізом, проведеним НАЗК: «Корупційні ризики під час проведення публічних закупівель в умовах воєнного стану».

ЗМІСТ

ВСТУП

РИЗИК 1. Проведення відкритих торгів при поданні лише однієї тендерної пропозиції	7
РИЗИК 2. Можливість подання тендерних пропозицій за ціною, вищою за очікувану вартість	11
РИЗИК 3. Збільшення ціни закупівлі як істотної умови договору	13
РИЗИК 4. Зловживання закупівлями через електронний каталог	16
РИЗИК 5. Корупційні зловживання шляхом укладення прямих договорів	18
РИЗИК 6. Непослідовність рішень органу оскарження (відсутність усталеної / узагальненої практики)	21
РИЗИК 7. Неможливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності замовників під час проведення процедур закупівель, зокрема спрощених	24
РИЗИК 8. Проблеми з виконанням рішень органу оскарження та судів	28
РИЗИК 9. Обмеження прав учасників під час розгляду скарг Антимонопольним комітетом України	32
РИЗИК 10. Інші (нецінові) критерії оцінки пропозицій	34
РИЗИК 11. Застосування «штучних перепон» у закупівлях для надання переваги необхідному учаснику	37

Національне агентство провело комплексний аналіз відповідного законодавства та процедур публічних закупівель в умовах воєнного стану, ідентифікувало найбільш поширені корупційні ризики, а також сформуло рекомендації для їх усунення / мінімізації.

Визначено, що негативні наслідки корупції в системі публічних закупівель формують такі ключові корупційні ризики як завищення вартості цінової пропозиції та отримання неправомірного прибутку учасниками торгів; розтрату державних коштів; змову між учасниками та замовником з метою отримання неправомірної вигоди та інші.

САЙТ НАЗК: КАТАЛОГ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Вебсайт Реєстр декларацій База знань ІСМ ДАП Навчальна платформа Реєстр порушників Портал повідомлень викривачів Звіти політпартій [Портал доброчесності](#)

МЕНЮ

ПОРТАЛ ДОБРОЧЕСНОСТІ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

ENG

ГОЛОВНА КАТАЛОГ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Каталог корупційних ризиків

У цьому розділі ви можете ознайомитись з корупційними ризиками за сферами публічного управління та типовими ризиками, які виникають у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування

Пошук за ключовими словами

Власник ризику

Шукати

* Наприклад, **земельні відносини** або **правосуддя**

Популярні Всі

ТИПОВІ РИЗИКИ

 Публічні закупівлі

 Управління персоналом

 Державний нагляд та контроль

контакт-центр

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ЗА СФЕРАМИ

Вебсайт Реєстр декларацій База знань ІСМ ДАП Навчальна платформа Реєстр порушників Портал повідомлень викривачів Звіти поліпартій [Портал доброчесності](#)

МЕНЮ

ПОРТАЛ ДОБРОЧЕСНОСТІ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

ENG

РИЗИКИ ЗА СФЕРАМИ

Почніть вводити назву сфери

Місьцеве самоврядування

функціонування антикорупційного уповноваженого в ОМС, посадові особи ОМС, місцеві ради, проекти актів ОМС

Земельні відносини

землеустрій, безоплатна приватизація, оренда землі, постійне користування, експертиза земельпорядної документації, інженер-землевпорядник

Освіта

вступ до закладу освіти, освітній процес, наукова діяльність, адміністрування закладу вищої освіти, партнерство закладу освіти (взаємодія із зовнішніми стейкхолдерами)

Гуманітарна допомога

гуманітарні потреби, канали збору, облік осіб, обсяг допомоги, донори, гуманітарні вантажі, митний контроль, дозвіл на виїзд, інформаційна система «Шлях», розподіл допомоги

КАТАЛОГ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ

ОСТАННІ ДОДАНІ РИЗИКИ

Можливість посадових осіб ОМС (засновника) умисно формувати залишки освітньої субвенції з метою подальшого привласнення бюджетних коштів

Чого стосується: **Управління освітою**

Власник ризику: Органи місцевого самоврядування

Потреби у фінансуванні: **НІ**

Рівень ризику: **ВИСОКИЙ**

Дата перегляду ризику: 07.02.2023 року

Підзвітність власника: Органи місцевого самоврядування

[ЗАВАНТАЖИТИ РИЗИК](#)

Можливість зловживань з боку посадових осіб ОМС при розподілі коштів для виконання ремонтних робіт

Чого стосується: **Управління освітою**

Власник ризику: Органи місцевого самоврядування

Потреби у фінансуванні: **НІ**

Рівень ризику: **ВИСОКИЙ**

Дата перегляду ризику: 07.02.2023 року

Підзвітність власника: Органи місцевого самоврядування

[ЗАВАНТАЖИТИ РИЗИК](#)

Можливість працівників органу управління освітою в ОМС упереджено розподіляти бюджетні кошти між закладами освіти з метою власної вигоди чи вигоди близьких осіб

Чого стосується: **Управління освітою**

Власник ризику: Органи місцевого самоврядування

Потреби у фінансуванні: **НІ**

Рівень ризику: **ВИСОКИЙ**

Дата перегляду ризику: 07.02.2023 року

Підзвітність власника: Органи місцевого самоврядування

[ЗАВАНТАЖИТИ РИЗИК](#)

Можливість нежиття заходів контролю адміністраторів стосовно суб'єктів надання адміністративних послуг, які порушили строки розгляду справ та прийняття рішень чи вчинили інше правопорушення, передбачене ст. 166-27 КУпАП

Чого стосується: **Надання адміністративних послуг**

Власник ризику: Органи місцевого самоврядування

Потреби у фінансуванні: **НІ**

Рівень ризику: **СЕРЕДНІЙ**

Дата перегляду ризику: 07.02.2023 року

Підзвітність власника: Органи місцевого самоврядування

[ЗАВАНТАЖИТИ РИЗИК](#)

Ймовірність вимагання працівником ЦНАП неправомірної вигоди у клієнта за надання адміністративної послуги або за пришивдження або сприяння в її наданні

Чого стосується: **Надання адміністративних послуг**

Власник ризику: Органи місцевого самоврядування

Потреби у фінансуванні: **ТАК**

Рівень ризику: **СЕРЕДНІЙ**

Дата перегляду ризику: 07.02.2023 року

Підзвітність власника: Органи місцевого самоврядування

[ЗАВАНТАЖИТИ РИЗИК](#)

Можливість реєстрації речових прав на нерухоме майно без законних на те підстав за неправомірну вигоду

Чого стосується: **Надання адміністративних послуг**

Власник ризику: Органи місцевого самоврядування

Потреби у фінансуванні: **ТАК**

Рівень ризику: **СЕРЕДНІЙ**

Дата перегляду ризику: 07.02.2023 року

Підзвітність власника: Органи місцевого самоврядування

[ЗАВАНТАЖИТИ РИЗИК](#)

[ДО КАТАЛОГУ](#)

9 ГРУДНЯ – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

9 грудня - Міжнародний
день боротьби з корупцією

9 грудня – Міжнародний день боротьби з корупцією

9 грудня 2003 року у мексиканському місті Меріда була відкрита для підписання Конвенція ООН проти корупції (ухвалена Генеральною асамблеєю ООН 31 жовтня 2003 року).

Конвенція набула чинності в грудні 2005 року після її ратифікації 30 країнами (загалом підписали близько 140 держав і ще близько 80 її ратифікували).

Україна

- ратифікувала конвенцію 18 жовтня 2006 р.
- набрала чинності 01 січня 2010 р.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ